

گزارش مشروح و تحلیلی از شاخص‌های اقتصاد کلان ترکیه در نیمه نخست سال ۲۰۲۵

مقدمه

اقتصاد ترکیه در دهه اخیر با چالش‌های ساختاری و نوسانات شدید در حوزه‌های مالی، ارزی، تجاری و سیاسی مواجه بوده است. این کشور با وجود تلاش‌های دولت برای اعمال اصلاحات در سیاست‌های پولی و مالی، همچنان با معضلاتی چون تورم مزمن، بدهی خارجی سنگین، ناپایداری ارزش پول ملی و نارضایتی عمومی از وضعیت معیشتی دست به گریبان است. نیمه نخست سال ۲۰۲۵ نیز از این قاعده مستثنی نبوده و همزمان با تحولات سیاسی داخلی، روند عمومی اقتصاد ترکیه در مسیر پرچالشی قرار داشته است.

۱. رشد اقتصادی و تولید ناخالص داخلی (GDP)

بر اساس گزارش اعلامی از سوی سازمان آمار ترکیه، نرخ رشد اقتصادی این کشور در نیمه نخست سال ۲۰۲۵ حدود ۲,۳ درصد گزارش شده است. این در حالی است که ترکیه در سال ۲۰۲۴ به رشد اقتصادی ۳,۵ درصدی دست یافته بود.

اگرچه نرخ رشد نسبت به سال گذشته با اندکی کاهش مواجه شده، اما نکته قابل توجه آن است که اقتصاد ترکیه، با وجود چالش‌های موجود، به وضعیت رکودی نرسیده و روند رو به رشد هرچند کند، حفظ شده است. منابع آماری مختلف نیز نرخ رشد نیمه اول سال ۲۰۲۵ را در بازه ۲ تا ۳ درصد تخمین زده‌اند که حکایت از پایداری نسبی در بخش تولید ناخالص داخلی دارد.

۲. تورم

تورم در حال حاضر مهم‌ترین معضل اقتصادی ترکیه محسوب می‌شود. این کشور در چند سال اخیر با تورم مزمن و پرنوسان دست‌وپنجه نرم کرده است.

بر اساس آخرین آمار منتشر شده تا پایان ماه ژوئن ۲۰۲۵، نرخ تورم سالانه ترکیه به ۳۵ درصد کاهش یافته است. این در

حالی است که تورم در پایان سال ۲۰۲۴ حدود ۴۵ درصد گزارش شده بود. بنابراین، در نیمه اول سال جاری میلادی، کاهش ۱۰ درصدی در نرخ تورم حاصل شده که نتیجه اعمال سیاست‌های سختگیرانه پولی از سوی دولت است.

دولت ترکیه در برنامه اقتصادی اعلامی خود، قصد دارد تا پایان سال ۲۰۲۵ تورم را به ۲۵ درصد و تا پایان سال ۲۰۲۶ به تورم تک‌رقمی برساند. تحقق این اهداف مستلزم کنترل شدید نقدینگی، افزایش نرخ بهره، جذب سرمایه‌گذاری و حفظ ثبات سیاسی و ارزی است.

شایان ذکر است که تورم به یکی از محورهای اصلی نزاع سیاسی میان حزب عدالت و توسعه و احزاب مخالف، خصوصاً حزب جمهوری خلق تبدیل شده است. احزاب مخالف، عملکرد دولت در کنترل تورم را ناکارآمد دانسته و آن را به عنوان اصلی‌ترین ضعف اقتصادی دولت در آستانه انتخابات ریاست‌جمهوری ۲۰۲۸ معرفی می‌کنند.

۳. نرخ بهره بانکی

در پی تحولات سیاسی و ناآرامی‌های اجتماعی، به‌ویژه پس از بازداشت اکرم امام‌اوغلو، شهردار استانبول و چهره شاخص اپوزیسیون در ماه مارس ۲۰۲۵، دولت ترکیه تصمیم به افزایش نرخ بهره از ۳۵ درصد به ۴۵ درصد گرفت و تاکنون این نرخ را تثبیت کرده است.

افزایش نرخ بهره، سیاستی انقباضی برای مهار تورم و کنترل نقدینگی محسوب می‌شود، اما تبعاتی نظیر کاهش انگیزه سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و رکود در بازارهای مسکن و تولید نیز به همراه دارد. با این حال، دولت ترکیه در شرایط کنونی چاره‌ای جز استفاده از این ابزار نداشته است.

۴. بازار کار و نرخ بیکاری

بر اساس داده‌های سازمان آمار ترکیه، نرخ بیکاری تا پایان ژوئن ۲۰۲۵ به ۸,۴ درصد رسیده که پایین‌ترین نرخ ثبت شده در سال‌های اخیر محسوب می‌شود. تفکیک نرخ بیکاری به شرح زیر است:

- مردان: ۶,۵ درصد
- زنان: ۹,۹ درصد
- جوانان: ۱۵,۴ درصد

جمعیت شاغل کشور نیز حدود ۳۲,۵ میلیون نفر گزارش شده است. روند کاهشی نرخ بیکاری در سال‌های اخیر، آن هم در شرایط تورم بالا، از جمله نکات مثبت عملکرد دولت در حوزه اشتغال‌زایی ارزیابی می‌شود.

۵. تجارت خارجی

طبق گزارش وزارت تجارت ترکیه، حجم مبادلات خارجی این کشور در نیمه نخست سال ۲۰۲۵ به ۳۱۲ میلیارد دلار رسیده است که شامل موارد زیر است:

- صادرات (۱۳۱ میلیارد دلار) رشد ۴,۱٪ نسبت به سال گذشته)
- واردات (۱۸۱ میلیارد دلار) رشد ۷,۲٪)
- صادرات خدمات: ۵۴ میلیارد دلار

این آمارها نشان‌دهنده رشد در هر دو بخش صادرات و واردات است، هرچند تراز تجاری منفی همچنان پابرجاست. صادرات خدمات نقش فزاینده‌ای در جبران کسری تجاری ایفا کرده و در بلندمدت می‌تواند جایگاه ترکیه در بازارهای جهانی خدمات را تقویت کند.

۶. ذخایر ارزی و طلای ترکیه

بر اساس گزارش‌های رسمی، ذخایر ارزی ترکیه تا پایان نیمه نخست سال ۲۰۲۵ به حدود ۱۵۵ میلیارد دلار رسیده که نسبت به مدت مشابه سال قبل رشد داشته است. همچنین ذخایر طلای این کشور نیز حدود ۸۵ میلیارد دلار برآورد شده است.

این میزان ذخایر در مواجهه با بحران‌های ارزی اهمیت زیادی دارد، با این حال در واکنش به ناآرامی‌های سیاسی اخیر، دولت ترکیه ناچار شد ۵۰ میلیارد دلار از ذخایر خود را صرف حفظ ارزش لیر و مهار بحران اقتصادی نماید که این اقدام هزینه‌های سنگینی بر اقتصاد تحمیل کرده است.

۷. بدهی خارجی

کل بدهی خارجی ترکیه تا پایان نیمه نخست سال ۲۰۲۵ به ۵۲۷ میلیارد دلار رسیده است؛ رقمی که در تاریخ اقتصادی این کشور بی سابقه است.

نکته مهم آن که نسبت بدهی خارجی به تولید ناخالص داخلی در حال حاضر حدود ۳۸ درصد برآورد می شود، در حالی که در سال ۲۰۰۲ بدهی خارجی ترکیه ۱۳۱ میلیارد دلار و معادل ۵۳ درصد GDP بود.

این نسبت نشان می دهد که با وجود افزایش عددی بدهی، ترکیه موفق شده سهم بدهی در اقتصاد کلان را به نحو موثری کاهش دهد. بسیاری از کشورهای پیشرفته مانند آمریکا و ژاپن نیز نسبت بدهی بالای ۵۰ درصد را تجربه می کنند و در این مقایسه، عملکرد ترکیه را می توان نسبتاً مناسب ارزیابی کرد.

۸. تأثیر تحولات سیاسی بر اقتصاد

دستگیری اکرم امام اوغلو در ماه مارس و پیامدهای سیاسی آن در شهرهای بزرگی چون استانبول، آنکارا و ازمیر، موجب بی ثباتی و شوک اقتصادی شد. دولت ناچار شد ۵۰ میلیارد دلار از ذخایر ارزی را صرف کنترل بحران نماید. تحلیلگران معتقدند که موضوع تورم در ترکیه از یک معضل صرفاً اقتصادی فراتر رفته و اکنون به میدان اصلی جدال سیاسی میان دولت و احزاب مخالف تبدیل شده است.

جمع بندی و نتیجه گیری

- دولت ترکیه در نیمه نخست سال ۲۰۲۵ موفق به کاهش نرخ تورم از ۴۵٪ به ۳۵٪ شد.
- نرخ بیکاری به پایین ترین سطح سالهای اخیر رسیده و رشد صادرات خدمات قابل توجه است.
- با این حال، ناآرامی های سیاسی و بدهی خارجی بالا همچنان پاشنه آشیل اقتصاد ترکیه باقی مانده اند.
- موفقیت دولت در تحقق هدف کاهش تورم به ۲۵٪ تا پایان ۲۰۲۵، نه تنها تأثیر اقتصادی بلکه سرنوشت سیاسی حزب عدالت و توسعه در انتخابات ۲۰۲۸ را رقم خواهد زد.